

այսինքն իր արիւնակիցը տալ)։ աս մօրաքեռ զստեր կամ մօրեղբոր զստեր միջև կատարուած ամուսնութիւնն է։ Anquetil էն յիշուած վերջին բառին ձևը կը բացատրուի միջին դարու իրանական լեզուներու բառերով, որոնք են khvêtkdaç, khaivodath, qaêtvôdas (տե՛ս Justi, էջ 131)։ Արիւնակըցական ամուսնութեան մասին Ավեստայի տուած վկայութիւնները սակաւաթիւ են։ Կը թուի թէ Ավեստայի կորսուած մասը տեղեկութիւններ կը բովանդակէր մերձաւորաց ամուսնութեան նկատմամբ, որոնց ծէսերու մասը արդէն կը պակսի նոյնին մէջ (տե՛ս A. Hovelacque, l'Avesta, էջ 461-469)։

Ալիճէլի խնդիր մը, որուն աղբիւրներու միտձայնութիւնը չի թոյլատրեր տարակուսիլ, արիւնակցական ամուսնութիւնն է, khwêtuk-das։ Այս տեսակ միութիւն մը՝ որ չնութիւն կը նկատուի բոլոր ուրիշ կրօններէն, բացի եզրպատկանէն, կը յանձնաբարուի Ավեստայի և պահլավի տառուածարանական գրականութեան կողմէն։

Khwêtuk-dasը կը չեղօքացնէ մահացու մեղքերը, կ'ըսէ Chayast-la-Chayastի հեղինակը։ Բազմաթիւ պատմական օրինակներ ցոյց կուտան եղբոր և քրոջ միջև ամուսնութեան յաճախութիւնը, ևայլն» (տե՛ս La Perse Antique, Clement Huart, էջ 198)։

Կրօնապատմագէտ J. Darmesteter կը գըրէ. «Հայաց ներսէս կաթուղիկոսը (Դ. դար) Հայաստանի մէջ արգիլեց մերձաւորաց ամուսնութիւնը մինչև հիմզերորդ ասիւնան, վասն զի, կ'ըսէ իր պատմագիրը (Փաւստոս), պարսկահայտակ հայերը իրենց ազգականներուն հետ կ'ամուսնանային արեան մաքրութիւնը պահելու և ընտանեկան ժողանդութիւնը չցրուելու համար։ Ոչ մի բան կ'ապացուցանէ թէ անոնք դուրս եկած ըլլան արդի պարսիկ հատուածներուն և պարսիկներուն khetuk-dasի սահմաններէն» (տե՛ս Revue de l'Hist. des Religions, 1891, հար. ԻԴ. էջ 366-375, յօդուած, Le Khêtuk-das chez la Parsis)։

Այս վկայութիւնները որոշապէս կը հաստատեն թէ Փաւստոսի խոսքերէն բառն մեծահարուստ պարսիկներուն և պարսիկներուն khêtuk-dasն է հայացած ձևով, որուն իմաստով Յուսիկի երկնորեակ տղաքը՝ Պապ և Աթանազիոսէն, ոչ թէ Տիրանի քոյրերուն հետ ամուսնացան, ինչպէս կը սխալի Փաւ-

ստոս, այլ իրենց մօրը (Տիրանի աղջկան) եղբոր՝ Արշակի աղջիկներուն հետ, որոնք Փաւստոսի պատմագրութեան ժամանակ թագաւորին քոյրեր կրնային կոչուիլ։ Այս մեկնութիւնը կրնանք տալ համաձայն khêtuk-dasի սովորութեան, զոր՝ եթէ պատմիչը ճշգորէն գրեց՝ հայ թարգմանիչը հայացուցած է խոսքերէն բառով։

Ահա հայերէն բառ մը, որուն նշանակութիւնը անշուար մնացած է մեր մատենագրութեան մէջ, և նոյն իսկ հանգուցեալ Յ. Թրեաքեան չի յիշեր իր Արիահայ բառարանին մէջ։ Իսկ Հայկազեանը խտորատուր բառը խոսքերէն ընդունելով, Փաւստոսի վերագրեալ հատուածը մէջ կը բերէ, առանց յիշելու բառին իսկական նշանակութիւնը։ Եայլ մ. խոսքերէն գրելով միայն. բայց երջանկայիշատակ մեծ բանասէր Տ. Դուրեան Սրբազան ճշգորէն մեկնած է բառն այնպէս՝ ինչպէս վերև բացատրեցինք։ ՄԿԻՏԻՉ ԵՊՍ. ԱՂԱԽՈՒՆԻՆ՝

ԱՌԱՋԻՆ ԶԻՒՆԸ

Զիւնի բարիքներ՝ ներմակ ու փափուկ՝
Կը մաղուին հանգաւս օդին մէջէն վար,
Կեանքի օրերն են կաթեւ խուսափուկ,
Ապրիմ-մեռնիմի քերքեր հողմավար։

Երկիր լուռ է, նքսած սրգաւոր,
Ճեփ ներմակ սակայն, ի՛նչ հակապակեր.
Ան կը նմանի, դարձեալ, անոնց որ՝
Տրտմութեան, սուգի հազած են սեւեր։

Կտրծեւ ձերսքիւնն է ճառապակոծ,
Ճերմակ մազերու բեռան ճակ կրօմ,
Շիջած՝ նայուածքին լոյսն ու սրտին բոց,
Կամ կրնայ շիրիմ մ'անագաճաւալ։

• • •

Դսողած է հովը, կ'իյնէ ձիւնն հանգաւս,
Բայց փոքրկամ է իմ սիրտ անխրոզ.
Վաւարանիս դէմ նքսած եմ անքտրք,
Եւ սակայն դուրսն եմ մթսիս քեւերով։

Քանիքն* արեօք որք, անտուն, անէր,
Կը բաւեն կարօս այս կրակին բարի.
Ու քանիքն* կը սառն սիրտեք,
Քուրքն նազն իրենց դէմ երբ կը մարի։

Շնորհի՛ իրենց, Տէր սիրող կրակէ՛ն գեր.
Քախսին դէմ դրժխեմ ա՛լ բաւ կոծկոծեց,
Տո՛ւր իրենց ազգում մը Գու վե՛ն կամէ՛ղ,
Ու կայծեր մա՛ւուր՝ Հողոյց հաղցե՛ն։

ՍԻՄ